

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Voortgang en verlengen herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht	TELEFOONNUMMER	+31611643952
		E-MAILADRES	marjon.plantinga@provincie-utrecht.nl
DATUM	11 april 2023	DOMEIN/OPGAVE	SLO
DOCUMENTNUMMER	UTSP-2136820789-7685	TEAM	MIL
VAN	Marjon Plantinga	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Muilekom
BIJLAGEN	Geen		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Met deze brief informeren wij u over de voortgang van de maatregelen van de Herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht in het afgelopen jaar en over de verlenging van de herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht tot aan de herziening van het Omgevingswetprogramma Gezond en Veilig 2022-2025.

Inleiding:

Bij luchtverontreiniging gaat het over hoge concentraties aan fijnstof (PM₁₀), de fijnere fractie van fijnstof (PM_{2,5}) en stikstofdioxide (NO₂). Dit zijn stoffen die schadelijk zijn voor de gezondheid van mensen en waarvan in Nederland de advieswaarden voor gezonde lucht van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) overschreden worden. Met de Herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht 2018 -2023 wordt de regionale bijdrage aan de luchtverontreiniging verminderd. Het streven is om (conform het huidige landelijke luchtkwaliteitsbeleid) uiterlijk in 2030 in de hele provincie Utrecht te voldoen aan de streefwaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) van 2005. Dit is een haalbaar doel voor luchtkwaliteit voor de gezondheid van mensen.

Relatie met aanpak Stikstof

Er is een relatie tussen luchtbeleid en de aanpak stikstof. Stikstofoxiden (waaronder NO₂) zorgen samen met ammoniak (NH₃) voor vermisting. Daardoor worden de natuur en de bodem verrijkt met stikstof. Het beperken van de stikstofdepositie in de stikstofgevoelige Natura-2000 gebieden is een belangrijk thema. Maatregelen die vanuit het luchtbeleid genomen worden om de uitstoot van NO₂ (door wegverkeer, scheepvaart, industrie en bouwactiviteiten) te verminderen, dragen bij aan vermindering van de stikstofbelasting van de gevoelige Natura-2000 gebieden. Het beoogde doel is echter wel anders: het luchtbeleid richt zich op de humane gezondheid en de stikstofdoelen op stikstofgevoelige natuurgebieden.

Luchtkwaliteit en gezondheid

Gezonde lucht is voor iedereen van levensbelang. Gelukkig is de lucht de laatste tientallen jaren aanzienlijk schoner geworden. Toch ademt iedereen elke dag nog vervuilde lucht in. Luchtverontreiniging is nog steeds één van de belangrijkste milieugezondheidsrisico's in ons land. Langdurige blootstelling aan fijn stof verergert bestaande ziekten, zoals aandoeningen van hart- en vaatstelsel en luchtwegen en longen. Voor kinderen, ouderen, mensen die al ziek zijn, is het risico groter dan voor gezonde mensen. Kinderen lopen al risico in de baarmoeder. Bij blootstelling van de moeder aan luchtverontreiniging is er een groter risico op aangeboren afwijkingen, vroeggeboorte en te laag geboortegewicht. Het RIVM schat dat jaarlijks een paar duizend Nederlanders enkele maanden eerder overlijden als gevolg van luchtverontreiniging. De impact op de gezondheid vertaalt zich ook in economische schade (hogere zorgkosten).

Naar verwachting woont over 30 jaar een kwart meer mensen in de provincie Utrecht dan nu. Dat maakt de uitdaging extra groot. Al met al is dan ook veel inzet en creativiteit nodig om de bestaande milieukwaliteit te verbeteren en tegelijkertijd een verdere groei van de bevolking mogelijk te maken zonder toename van hinder, overlast en gezondheidsrisico's.

Advieswaarden gezonde lucht Wereldgezondheidsorganisatie

De advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voor luchtkwaliteit zijn in september 2021 fors aangescherpt. Het streven is dat de nieuwe coalitie eind 2023, na overleg met de partners van het landelijk Schone Lucht Akkoord, kan besluiten over hoe omgegaan wordt met de aangescherpte advieswaarden. Hiervoor is meer inzicht nodig in wanneer de nieuwe WHO-advieswaarden gehaald kunnen worden en welke tussenstappen mogelijk en effectief zijn. Verder hangt deze termijn, eind 2023, samen met de besluitvorming in Europa over herziening van de richtlijn luchtkwaliteit en de daarmee samenhangende normen.

Voorgeschiedenis

Provinciale Staten hebben op 5 februari 2018 de Samenwerkingsagenda Gezonde Lucht vastgesteld. Op 10 juli 2018 is de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht vastgesteld door ons. De luchtkwaliteit verbeteren kan de provincie Utrecht niet alleen. Daarom werken we samen met gemeenten en het Rijk in het [Schone Lucht Akkoord \(SLA\)](#). Op 13 januari 2020 hebben wij het SLA ondertekend.

Op 22 maart 2022 hebben wij de [Herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht](#) vastgesteld en u daarover geïnformeerd. Daarbij hebben wij toegezegd dat wij u jaarlijks informeren over de voortgang van de uitvoering van de maatregelen. Ook hebben wij u daarbij geïnformeerd over ons voornemen om de uitvoeringsagenda na 2023 te verlengen tot 2025.

Met deze brief informeren wij u over de voortgang van de maatregelen van de herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht in het afgelopen jaar en de verlening van de uitvoeringsagenda.

Voortgang maatregelen herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht

De volgende stappen zijn gezet:

Gezondheid en gevoelige bestemmingen

Wij werken aan een handreiking Gevoelige bestemmingen op hoogbelaste locaties. Wij hebben een workshop 'gevoelige bestemmingen', georganiseerd met gemeenten en de GGD. De workshop heeft input geleverd voor de handreiking. De handreiking moet gemeenten handvatten geven om:

- Hooggevoelige groepen tegen (verhoogde concentraties van) luchtverontreiniging te beschermen door bij gebiedsontwikkeling rekening te houden met de locatie van gevoelige functies. Bij voorkeur worden woningen en gevoelige bestemmingen, zoals scholen, kinderopvang en verpleeghuizen op afstand van drukke wegen, industrie en veehouderijen gesitueerd.
- Bij gevoelige functies die al op een hoogbelaste locatie staan het binnenmilieu te verbeteren.

Verder is begin 2023 de pilot Hoogblootgestelde gebieden, binnenstedelijk gebied Utrecht gestart. In deze pilot werken wij samen met de gemeenten Utrecht en Nieuwegein, het RIVM en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IENW). Het doel van de pilot is inzicht krijgen in de bijdrage van verschillende bronnen, hoe een effectieve, gebiedsgerichte aanpak eruit kan zien en welke partij welke bijdrage kan leveren. Het doel is dat de resultaten ook toepasbaar zijn voor andere gebieden in Nederland met vergelijkbare problematiek.

Mobiliteit, mobiele werktuigen en binnenvaart

De hierboven genoemde pilot Hoogblootgestelde gebieden zal ook inzicht geven in de mogelijkheden om blootstelling aan emissies door mobiliteit op (Rijks)wegen te verminderen. Met subsidie uit het SLA is een onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en benodigdheden voor acht walstroompunten in en bij de Beatrixsluis in het Lekkanaal, om emissies bij het aangemeerd liggen te verminderen. Dit onderzoek wordt in 2023 afgerond. Er sluiten zich nog steeds partijen aan bij het Waterstofconvenant dat 23 april 2021 is afgesloten. Het eerste openbare waterstoftankstation is op 8 oktober 2021 geopend in Nieuwegein, het tweede waterstoftankstation wordt op 10 mei 2023 geopend. Op 13 april 2022 is de intentieovereenkomst 'Goederenvervoer over Water provincie Utrecht' getekend. Hiermee krijgt duurzaam goederenvervoer steeds meer vorm. In het Regionaal Mobiliteitsprogramma is naast het klimaat ook aandacht voor de verbetering van luchtkwaliteit. Maatregelen betreffende mobiele werktuigen worden opgenomen in ons (duurzame) inkoopbeleid.

Houtstook van particuliere huishoudens

We hebben de Utrechtse gemeenten gevraagd naar hun behoefte aan ondersteuning op het gebied van particuliere houtstook. Hieruit blijkt dat de producten uit het SLA, zoals voorlichtingsmateriaal voor burgers en de [Routewijzer houtstook en overlast](#), die in het najaar van 2022 beschikbaar zijn gekomen, voor het grootste deel aan de behoefte van gemeenten voldoen. Deze producten en kennis vanuit het SLA hebben we gedeeld met alle Utrechtse gemeenten. Met de GGD Utrecht is gewerkt aan een artikel op de provinciepagina in alle huis-aan-huisbladen. In dit artikel vragen we bij de inwoners aandacht voor de gezondheidseffecten van houtstook. Dit artikel is op 25 januari 2023 verschenen.

Landbouw / veehouderij

Dit doen we samen met de SLA partners. Het initiatief ligt bij de sector in overleg met het Rijk. De pluimveesector heeft op 30 juni 2021 het "Contourenplan voor emissiereductie door de pluimveesector" aangeboden aan het Rijk. Het ministerie van IENW heeft op 2 februari 2023 de voorstellen van de sectororganisaties op hoofdlijnen overgenomen. De uitstoot uit pluimveestallen vormt een grote bron van fijnstof. Daarom is voor deze stallen als doel gesteld om de uitstoot van fijnstof in 2030 ten opzichte van 2016 te halveren. Dit doel is ook opgenomen in het Schone Lucht Akkoord.

De focus van provincie Utrecht ligt momenteel bij de gebiedsgerichte aanpak landelijk gebied van het Nationaal Programma Landelijk Gebied met de hoofdopgaven Klimaat, Stikstof en bodem en water.

Vergunningverlening, toezicht en handhavingsbeleid versterken op luchtkwaliteit

Samen met RUD Utrecht hebben we door een inventarisatie een beeld gekregen van bedrijven met veel emissies naar de lucht. Het beperken van de emissies naar lucht krijgt bij deze bedrijven prioriteit bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Binnen het SLA is in opdracht van de provincies en in samenwerking met Rijkswaterstaat een project voor training van vergunningverleners, toezichthouders en handhavers opgezet. Deze training helpt hen bij het scherper vergunnen en beter toezicht om de emissies naar de lucht te verminderen. De training wordt in 2023 gegeven.

Lobby internationaal

Dit doen we samen met een groot aantal stakeholders, waaronder de SLA-partners. Wij zijn de (ambtelijke) trekker van de SLA themagroep internationaal, waarin de gezamenlijke inzet in Europa wordt vormgegeven. Wij coördineren namens de twaalf provincies de Europese lobby op het dossier duurzame en gezonde leefomgeving (bodem, lucht en water). Ook voor luchtkwaliteit werken we intensief samen met de VNG, het rijk en met andere Europese regio's.

De Europese Commissie heeft vorig jaar drie voorstellen gepubliceerd die relevant zijn voor luchtkwaliteit:

- Herziening van de EU-richtlijn luchtkwaliteit, met nieuwe Europese normen die dichterbij de WHO-advieswaarden liggen.
- Herziening van de EU-richtlijn Industriële Emissies, met als uitgangspunt dat bij het opstellen van vergunningsvoorschriften steeds de meest ambitieuze kant van de Best Beschikbare Technieken (BBT)-bandbreedte moet worden gekozen.
- Euro 7 met eisen aan de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen door voertuigen.

Namens de provincies is input geleverd voor het Nederlandse standpunt over de commissievoorstellen (de zogenaamde Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC) -fiches). De Provincie Utrecht, het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel (HNP) en het IPO zijn ambtelijk betrokken bij de dossierteams Luchtkwaliteit en Industriële Emissies van het ministerie van IENW, en leveren via die weg input voor de besprekingen van de werkgroepen van de Europese Milieuraad. Verder is er door het netwerk Air Initiative of Regions (AIR) en het IPO een position paper opgesteld. Het HNP en de provincie Utrecht hebben hierin het voortouw genomen. Het position paper is gedeeld met de Europese Commissie en met de Council for European Municipalities and Regions (CEMR). Het position paper wordt ook gebruikt als basis voor het opstellen van amendementen, stemadviezen en gesprekken ten aanzien van de adviesrapporten in het Europees Parlement en het Europees Comité van de Regio's. Verder is er een intensieve samenwerking met de VNG opgezet, waar de provincie Utrecht een belangrijke rol in speelt. IPO en VNG streven in Brussel naar een gezamenlijke inzet. Tot slot hebben wij goede samenwerking met de Nederlandse delegatie in het Comité van de Regio's in Brussel, en met de Nederlandse delegatieleden in de milieucmissie in het bijzonder.

Burgerparticipatie door burgerwetenschap met meten met sensoren

Wij faciliteren enkele burgerinitiatieven 'meten met sensoren' van de luchtkwaliteit (financiering en community management). De uitvoering van de projecten vindt plaats onder het Innovatieprogramma gezonde leefomgeving, in samenwerking met het uitvoeringsprogramma gezonde lucht en programma slimme mobiliteit, Klimaatadaptatie:

- Meet je stad en luchtkwaliteit: de samenwerking met de pilotgroepen hebben we geëvalueerd. De uitkomst hiervan heeft aanleiding gegeven om met subsidie van het SLA de samenwerking te continueren en te verbeteren. De subsidie is in december 2022 gehonoreerd aan de provincie Utrecht samen met de gemeenten Utrecht, Amersfoort en Zeist en wordt van 2023 tot en met 2025 uitgevoerd. Doel is om de verschillende lokale inwonersgroepen (WAR Amersfoort (Meet je stad), Samen Meten aan Luchtkwaliteit (SMAL) Zeist en Milieucentrum Utrecht (MCU Meet je Stad)) meer met elkaar regionaal te laten samenwerken en kennis te laten delen. Daarnaast zullen de inwonersgroepen maatregelen nemen om de aandacht en doelgroepen te verbreden. Deze samenwerking wordt ondersteund door het provinciale samenwerkingsnetwerk [Samen Meten Utrecht \(SMU\)](#) van de NMU en de provincie Utrecht.
- Meten met sensoren voor scholieren (GLOBE): naast het meten met vaste sensoren zijn inmiddels twaalf scholen in de provincie Utrecht met snuffelfiets sensoren fijnstof projectmatig aan het meten. Een viertal groepjes van leerlingen hebben op 23 februari 2023 de opzet van de meetprojecten en de resultaten op het provinciehuis aan de gedeputeerde gepresenteerd. Ondertussen worden voor 2023 weer acht nieuwe scholen geworven met als doel in 2024 dertig scholen te laten deelnemen aan de snuffelfiets onderzoeksprojecten van GLOBE. Daarnaast zijn de 500 deelnemers van Snuffelfiets in de provincie Utrecht na de evaluatie blijven doorfietsen en meten van de fijnere fractie van fijnstof (PM_{2,5}). Ook hierbij zijn de inwoners ondersteund en bij elkaar gehouden als meetgemeenschap door SMU. SMU heeft hiervoor verschillende activiteiten georganiseerd over luchtkwaliteit en data-analyse en heeft ook meetprojecten gestart over de leefomgeving zoals over verkeerstellingen en hittestress.

- Doorontwikkeling Data en KennisHub gezond stedelijk leven (DKH GSL) en samenwerkingsmeetnet: er is gewerkt aan een open dataplatform, een sensorportal en er is data- en kennis gedeeld tussen de inwoners en de kennisinstellingen en overheden. Zo hebben in 2022 op de Hogeschool Utrecht zeven leerlingengroepen van de journalistenopleiding (media, data en sensors) in dit kader onderzoek gedaan naar de data van de Snuffelfiets in de provincie Utrecht. Verder wordt met in december 2022 gehonoreerde subsidie van het SLA een onderzoek gedaan naar de toepassingsmogelijkheden van mobiele fijnstofdata zoals die van Snuffelfiets voor de rekenmodellen van TNO (en RIVM).

Samenwerking in de regio

Er is een verkenning uitgevoerd naar de behoefte van de regio ten aanzien van samenwerking op gezonde lucht en de inzet van de ambassadeurs na de gemeenteraadsverkiezingen. Conclusie was dat het bestaande platform luchtkwaliteit voldoet aan de behoefte van de gemeenten. Wat de inzet van ambassadeurs betreft was de conclusie dat het onderwerp luchtkwaliteit hiervoor niet breed en groot genoeg was. Het advies was om ambassadeurs in te zetten voor de gezonde leefomgeving en met name de opgave om op integrale wijze te adviseren. Deze opgave is een van de kernuitdagingen in het Omgevingswetprogramma Gezond en Veilig.

Verlenging herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht

Om deze ambitie op gezonde lucht in 2030 te kunnen realiseren, hebben wij de herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht verlengd tot aan de herziening van het [Omgevingswetprogramma Gezond en Veilig 2022-2025](#). Het Omgevingswetprogramma Gezond en Veilig wordt naar verwachting in 2025 herzien.

Financiële consequenties:

De Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht valt in de begroting onder meerjarendoel 3.4.3 'De luchtkwaliteit is beter en komt dichterbij de WHO-advieswaarden'. Voor dit meerjarendoel is een meerjarig structureel bedrag opgenomen aan materiële middelen van € 200.000. Deze middelen zijn toereikend voor de kosten die samenhangen met verlengen van de herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht.

Vervolprocedure / voortgang:

Wij blijven ons volop inzetten voor schonere lucht binnen de Herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht en het nationale Schone Lucht Akkoord. Bij herziening van het Omgevingswetprogramma Gezond en Veilig zal dit programma, en daarmee ook het beleid voor luchtkwaliteit, worden geëvalueerd en bijgesteld.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen